

Een miskende Odysseus

Hanny Deijl

Een ode aan Paros.

PROLOOG

Paros, 26 september 2000.

Laat in de avond loopt de Express Samina van Hellas Ferries, stuk op een rotspartij voor Paros. De haven is al in het zicht. De boot bevat veel buitenlandse toeristen en ook Grieken. De meeste opvarenden springen overboord. Er waren 447 passagiers en 64 bemanningsleden aan boord van de Samina.

Veel passagiers worden opgepikt door vissersboten en plezierjachten. Vier bemanningsleden en de kapitein van de Samina, worden gearresteerd op beschuldiging van moord. Ze zouden hebben gekeken naar de wedstrijd van Panathinaikos in plaats van op de brug te hebben gestaan.

Er zijn tientallen doden en vermisten. De Samina zou het jaar erop uit de vaart worden genomen.

Paros, 16 november 1986.

De zee leek wel grijs. De wind joeg de golven op. Soms sloeg er één over de betonnen kade.

Het was al donker geworden. Silhouetten tekenden zich donker af tegen het witte plamuursel van de molen.

Costas stond niet alleen bij de haven. Op het lage muurtje dat om de molen liep, zat een echtpaar van middelbare leeftijd.

Links stonden een kleine vrachtauto en twee personenauto's. Een politiemann was druk in gesprek met een havenbeambte.

Ze gebaarden heftig, maar Costas niet kon horen wat ze zeiden. De wind blies hun woorden weg.

Hij keek naar de personenauto's. Eentje ervan hoorde toe aan een plaatselijke juwelier, de andere kende hij niet. Vermoedelijk was die van iemand uit één van de dorpjes verderop.

De meeste mensen in Parikia kende hij wel. Al ruim zeven jaar woonde hij hier nu op dit eiland. Toch had hij het gevoel, dat hij voor veel bewoners nog een buitenstaander was. Een man van Thira, even trots en ondoorgrondelijk als het eiland waar hij vandaan kwam.

Costas liep door de poortjes in de richting van de aanlegsteiger. Hij twijfelde of hij hier zou blijven staan of naar het havencafé zou lopen; met dit weer was een paar uur vertraging niets. Als het hier waaide, kon het tussen de eilanden wel stormen.

Hij draaide zich om en liep terug in de richting van het witte molentje. Hij zag al heel wat lichten branden op de kade en in het stadje.

De man van het echtpaar bij het molentje ging op het muurtje staan, hij stootte zijn vrouw aan en wees in de richting van de landtong, die als een beschermende arm voor het haventje langs liep. Boven de rotsen was een steeds groter wordende lichtgloed te zien. Dit duidde op een boot, die de verlichting ontstoken had. De gloed werd helder en opeens waren er lampjes en masten te zien. Daarna kwam de boot om de rotsen heen.

Het duurde nog even voor hij had aangelegd. Eerst voer hij nog een stuk in zuidelijke richting en draaide vervolgens achteruit op de aanlegsteiger af. Langzaam ging de grote achterklep omlaag. De passagiers kwamen van boord.

Veel waren het er niet in deze tijd van het jaar. 's Zomers was dat anders; de ferry's kwamen dan af en aan en spuugden soms minutenlang grote aantallen toeristen uit.

De boot kwam dichterbij. Costas kon de naam op de zijkant al lezen. Hij glimlachte, Dimitra kwam terug met de Dimitroula.

Zoals de meeste eilandbewoners was hij bijgelovig en hij vroeg zich af of dit een goed voorteken was.

De minuten die hij nog moest wachten leken wel uren.

Dimitra had hem niet vanuit Athene willen bellen. “Sommige dingen bespreek je niet over de telefoon.”, had ze gezegd. Eerst was hij boos geworden, maar zoals gebruikelijk dacht hij later na. Misschien was ze gewoon te veel teleurgesteld over zijn hardnekkige weigering mee te gaan. Maar wat moest hij nu met al die onderzoeken. Met hem had het allemaal niets te maken, dat wist hij zeker.

De boot kwam dichterbij. De touwen werden naar de kade geworpen. Met een harde klap kwam de metalen klep tegen het beton.

Costas herkende al snel de tengere gestalte van zijn vrouw. Het was te donker om haar gezichtsuitdrukking te kunnen lezen, maar hij was als altijd weer blij om haar te zien. Met grote passen liep hij op haar af, nieuwsgierig naar het bericht dat zij zou brengen.

Paros, 20 november 1986

Dimitra ging zitten op het bankje naast het kleine kapelletje. Haar ogen keken uit over het water, maar ze leek niets te zien. De wind was guur, maar ze voelde niets. Haar gedachten waren maar bij één ding, nooit zouden zij en Costas een kind kunnen krijgen. De boodschap was hard en duidelijk aangekomen. Het voelde alsof er een dierbaar iemand was gestorven. Alle zin van het leven leek te zijn weggevloeid. Toekomstplannen werden weggeslagen.

Toen ze gisteren aan was gekomen had ze het Costas niet hoeven vertellen; hij zag aan haar gezicht wat de boodschap was die ze te horen had gekregen.

Zelf wist ze alleen nog maar dat de arts in Athene had gezegd, dat het uitgesloten was dat zij kinderen zouden krijgen. De medische details die daarop volgden waren haar volkomen ontgaan. Wel had ze begrepen, dat het aan hen beiden lag.

Costas had hier furieus op gereageerd, hij vervloekte de arts en maakte hem uit voor een onkundige onbenul.

Dimitra had het gelaten over zich heen laten komen, wat maakte het allemaal nog uit?

Eigenlijk had ze zelf na al die jaren de moed ook al opgegeven. Maar Costas, dat was een ander verhaal. Hij was ervan overtuigd dat hun zoon later het restaurant zou voortzetten, daarom was hij al bezig met plannen voor een grootscheepse verbouwing. Er kwamen steeds meer toeristen naar dit eiland, dus je moest investeren. Hij zou dat zeker doen. Hij zou laten zien wie hij was. Hun restaurant lag op een van de beste plekken langs het water, het moest ook nog één van de mooiste worden. Deze winter ging dat hoe dan ook gebeuren.

Op een avond, waarop hij de tsipouro rijkelijk had laten vloeien, had hij haar gezworen dat hij haar nooit kinderloos door het leven zou laten gaan. Hij had geproost op zijn zoon en op zijn grote en onsterfelijke liefde voor Dimitra. Daarna had hij haar hartstochtelijk gekust en gezegd dat zij haar vertrouwen in hem nooit moest opgeven.

Ze had er bijna om moeten lachen, maar het verdriet was te sterk aanwezig.

Nu lag hij waarschijnlijk zijn roes uit te slapen terwijl zij hier op het bankje zat en zich af vroeg wat sterker was, zijn verdriet om haar of zijn eigen gekwetste trots.

De wind nam toe, er vielen regendruppels. Dimitra trok haar vest stevig om zich heen. Op haar horloge zag ze dat het pas half acht was. Ze had niet geslapen vannacht. Al zeven jaar waren ze getrouwd en al zeker zes jaar wachtte Yannis, de vader van Costas op een kleinzoon. Niet alleen door toespelingen, maar ook door boute uitspraken was het haar duidelijk geworden wat er van haar werd verwacht.

Zelfs de altijd zo zachtaardige moeder van Costas had het niet na kunnen laten om op een dag te zeggen dat alle jonge meisjes van Santorini hem hadden aanbeden en dat hij ieder gezond meisje had kunnen krijgen wat hij maar wilde, maar dat hij een breekbare vrouw van Paros tot echtgenote had genomen.

Dimitra wist dat de jonge gezonde meisjes van Santorini hem bepaald niet koud hadden gelaten, zij was zeker voor hem niet de eerste liefde in zijn leven geweest. Hij had een bepaalde reputatie wat mooie vrouwen betreft. Ook veel buitenlandse toeristes konden zijn charmes niet weerstaan. De Scandinavische types hadden zijn voorkeur.

Toch was er vanaf het moment dat zij elkaar leerden kennen geen moment twijfel bij haar geweest over zijn trouw en toewijding. Zij wist dat zij zijn grote liefde was en dat niets of niemand daar ooit iets aan zou kunnen veranderen.

Dimitra stond op en liep in de richting van de uitgestorven boulevard om vervolgens naar huis te gaan.

Tot haar verbazing was Costas al wakker. De geur van vers gezette koffie kwam haar tegemoet.

Paros, 6 maart 1987

Dimitra zat aan de tafel in de woonkamer.

Verdrietig opende ze de lichtblauwe envelop, ze wist al wat erin zat.

Iedere keer als zij een geboortekaartje ontvingen van vrienden of familie leek het haar zwaarder te vallen.

Nu had een nichtje voor de derde keer een kind gekregen, vorige maand een vriendin van haar. Tot nu toe had ze altijd cadeaus opgestuurd en had ze van een aantal kinderen de doopplechtigheid bijgewoond, maar het leek wel of ze het niet meer kon opbrengen om dat geluk van anderen te aanschouwen. Plotseling voelde ze een onbedwingbare woede in zich opkomen en wild scheurde ze de envelop in honderd stukjes, waarna ze in huilen uitbarstte.

Op dat moment kwam Costas de kamer binnen. Hij keek naar de lichtblauwe stukjes papier op de grond, vloekte en liep vervolgens naar zijn haar toe, ging door zijn knieën en sprak troostende woordjes terwijl hij haar handen vastpakte.

Ze wist dat hij zich verscheurd en machteloos voelde en haar wilde zeggen dat hij aan haar genoeg had, maar bang was dat hij

haar daarmee nog meer zou kwetsen. Zij wilde zo graag een kind en zij had immers niet alleen genoeg aan hem.

Adoptie was voor Dimitra uitgesloten. Ze wilde zijn kind of geen kind had ze hem gezegd.

Zo groot en sterk als hij was, zo klein en onmachtig moest hij zich soms voelen.

Paros, 21 maart 1987

De lente was begonnen. De natuur kwam tot bloei, maar Dimitra voelde meer dan ooit dat zij niet tot bloei kwam. Iedere zwerfkat kreeg zorgeloos jongen, maar zij was onvruchtbaar.

Het paasfeest naderde en de eilandbewoners gaven hun witte huizen weer een nieuwe witkalklaag. Costas verfde ook hun huis en restaurant, maar het ontging Dimitra.

De temperatuur ging langzaam omhoog, het eiland kwam opnieuw tot bloei. De eerste boten met toeristen kwamen, maar Dimitra werd niet meer vrolijk zoals ze in de andere voorjaarsmaanden altijd werd. Ze was pas zesentwintig, maar had het gevoel of haar leven voorbij was.

Paros, 21 april 1987

Costas werkte onvermoeibaar door in hun verbouwde restaurant. Vaak kwamen er mensen eten die in voorgaande jaren ook al waren geweest. Dit jaar verbaasden sommigen zich over de zwijgzaamheid van de daarvoor zo vriendelijke gastvrouw.

Toen het zomer werd nam Costas twee Australische studentes in dienst, die de bediening volledig overnamen. Dimitra liet zich nog maar zelden zien.

Het werd een drukke zomer, ondanks het mooie weer in de rest van Europa. Het grote publiek leek de kleinere eilanden te ontdekken. Er werden nieuwe appartementen gebouwd op het hele eiland. In Parikia kwamen nieuwe nachtclubs. Studenten met rugzakken kwamen in grote getallen van de ferry's. Ook steeds meer jonge gezinnen brachten een bezoek aan het eiland.

Bij het molentje was het van 's morgens vroeg tot laat in de avond een enorme drukte. Mensen kwamen af en aan. Als er weer een boot kwam vlogen de hotelhouders en campingbazen met busjes erop af om al schreeuwend over hun prachtige accommodatie klanten te lokken.

Soms kwamen er meerdere boten tegelijk aan en voor iedere nieuwkomer was het fascinerend om de ongeordende drukte gade te slaan.

Langs de kade hing de geur van geroosterd vlees. Tot diep in de nacht klonk er muziek. In de kleine straatjes die vooral 's avonds tot leven kwamen, was het gezellig druk.

Als het donker was en de zon was weggezakt in de strakke blauwe zee gingen overal de lampen aan en was de boulevard een zee van vrolijk licht.

Achter de eerste rij van lichtjes was de verlichte Ekatontapyliani te zien, de kerk waar zij getrouwd waren.

's Morgens kwam het eiland langzaam op gang. Leveranciers bevoorraadden de winkels en hotels en daarna werden de eerste eilandgasten wakker.

De stranden liepen in de loop van de ochtend vol en beddenverhuurders deden goede zaken.

Iedereen leek blij en vrolijk, behalve Dimitra. Costas kon het van haar gezicht aflezen.

's Avonds zat ze vaak bij Anna, een oudere buurvrouw, achter het huis op de kleine binnenplaats. Haar vriendinnen kregen haar nog weinig te zien. Het leek of haar leven voorbij was, er was geen doel meer om voor te vechten.

Hoewel ze mensen minachtte die hun problemen probeerden te ontvluchten door drank, troostte ze zichzelf met eten. Costas zag gelaten hoe zij zwaarder werd. Hij durfde er echter geen opmerking over te maken uit angst haar te kwetsen. En bij dit alles hield hij nog steeds zo onvoorwaardelijk veel van zijn vrouw, dat haar verdriet hem lichamelijke pijn deed.

Op een dag kwam er een nichtje uit Athene langs, Philippa. Ze logeerde bij haar moeder in Lefkas, een dorpje landinwaarts. Ze bracht direct een bezoek aan Dimitra en Costas. Op haar arm

droeg ze haar tweejarig dochtertje, een mooi kindje met zwarte krulletjes en blauwe ogen.

Aanvankelijk reageerde Dimitra afstandelijk op het meisje, maar het leek wel of ze daardoor juist aantrekkingskracht op het kind had.

De kleine Melina kwam met een boekje naar haar toe en wilde voorgelezen worden. Langzaam ontدooide Dimitra, nam het kind op haar schoot, dat zich vervolgens heerlijk tegen haar aan nestelde, en begon voor te lezen.

De vertederde blik in Dimitra's ogen ontging Costas niet, hij zag dat ze onvoorwaardelijk van kinderen hield.

Het leek een mooie dag te worden.

Pas bij het afscheid veranderde de sfeer. Philippa zei dat ze zag hoe Dimitra van kinderen hield en voegde eraan toe dat het vast geen jaren meer zou duren voordat Costas en Dimitra ook aan kinderen krijgen zouden denken, ondanks dat Dimitra nu nog erg jong was.

Dimitra lachte ijzig en leidde het gesprek naar een ander onderwerp door te vragen of haar nichtje plannen had om ooit naar Paros terug te komen. Een overbodige vraag, want ze was getrouwd met een ambitieuze man, die pogingen deed om een politieke carrière op te bouwen. Philippa had zich beklaagd over haar echtgenoot. Deze besteedde weinig tijd aan zijn vrouw en kind en de relatie met haar schoonfamilie was niet goed te noemen.

Costas kon vanaf die dag alleen nog maar denken aan de ogen van zijn vrouw met de kleine Melina op schoot.

Zijn gedachten gingen vaak met hem op de loop. Was er echt geen mogelijkheid? Dimitra wilde een kind van *hem*.

Ooit was er ook een vrouw geweest die een kind van hem wilde, maar dat was lang geleden en misschien was dat kind nooit geboren. Dat was lang voordat hij Dimitra leerde kennen en hij nog iedere zomer toeristen begeleidde op Santorini.

Hij dacht terug aan Margit. Zij behoorde tot een groep Zweedse toeristen, die voor een week op zijn eiland kwamen. Ze was hem direct opgevallen; lang, blond en een heldere blik in haar ogen. Ze waren allebei twintig jaar. Margit was op slag verliefd op Costas en hij maakte daar dankbaar gebruik van.

Natuurlijk kwam het iedere zomer een paar keer voor dat er een toeriste niet van zijn zijde wilde wijken, maar dit keer liet het Costas ook niet helemaal koud. Maar hij wist dat ze weer zou gaan en genoot zo veel mogelijk van de hartstochtelijke dagen en nachten met haar.

Na de zomer kwamen er veel brieven uit Stockholm, waar Margit woonde. Alleen met kerst had hij een kaartje terug geschreven, dat deed hij wel vaker bij meisjes met wie hij iets had gehad.

De volgende zomer stond ze onverwachts voor hem, ze zou zes weken blijven en had een baantje in een van de restaurantjes in het hoofdstadje.

Eerst had Costas een beklemming gevoeld bij deze onverwachte confrontatie, maar als een echte Griek vond hij dat hij zo'n geschenk niet moest afwijzen, hij was tenslotte een man. Zes weken lang deelde ze zijn bed.

Toen ze vertrok was Costas opgelucht, hij was weer een vrij man. In september waren de eerste brieven uit Zweden gekomen, hoe ze hem miste, dat ze gauw weer terug zou komen en dat ze misschien nieuws had.

Costas had allang weer een andere vriendin, een kleine Italiaanse, met wie hij de brieven las en er om lachte.

In oktober kwam er een brief van Margit waarin ze vertelde dat ze zwanger was, al twee maanden, Costas zou vader worden.

Hij had er niet op gereageerd, in die noordelijke landen wisten ze toch wel wat ze eraan moesten doen, je kon er op iedere hoek van de straat abortus laten plegen.

Eind oktober kwam er weer een brief, Margit smeekte hem om contact op te nemen, ze wilde dit kind zo graag. Was hij dan niet blij, dacht hij niet aan trouwen?

Costas was furieus geweest, wat dacht ze wel, dat hij ooit zou trouwen met een meisje dat zich zo makkelijk aan mannen gaf? Wat een aanbod! Als ze zwanger was geraakt moest ze het zelf maar oplossen!

Als hij ooit zou trouwen zou dat met een Grieks meisje zijn met de juiste reputatie.

Na de volgende brief schreef hij haar terug dat hij zich nog liever van de rotsen in zee zou storten, dan met een buitenlandse hoer te trouwen. Daarna vernam hij niets meer van haar.

Hij had hier met Dimitra nooit een woord over gesproken, dit kwam uit een ver verleden.

Eén ding had hij ervan geleerd, de arts in Athene had geen gelijk. Costas kon wel degelijk kinderen verwekken. Het kon nooit aan

hun beiden liggen. Hierin moest toch een mogelijkheid liggen om Dimitra gelukkig te maken.

Hoe meer Dimitra vrede kreeg met haar situatie des te meer kreeg Costas er onvrede mee. Hij was er ook steeds meer van overtuigd, dat zijn vrouw een zeer ongelukkig leven leidde en dat hij de enige was die er wat aan kon doen.

Paros 24 september 1987

De drukte op het eiland werd minder en de leeftijd van de toeristen lag hoger. Langzaam liep het seizoen ten einde. In oktober sloten diverse hotels en restaurants. De eigenaars gingen voor het grootste gedeelte terug naar het vaste land, naar de plaatsen waar ze vandaan kwamen.

Toen Costas nog niet getrouwd was, ging hij in deze periode vaak naar Noord-Europa. Zijn vader had het altijd belangrijk gevonden dat hij wat van de wereld zou zien. Hij had een paar keer Frankrijk bezocht, maar de arrogante houding van de bewoners van dat land had zijn bezoeken maar kort doen duren. De Britten vond hij wel grappig en vriendelijk, maar toch ook erg formeel. Duitsland had hij gemeden, hetgeen waarschijnlijk te maken had, dat hij de zoon van een Kretenzer was. Op Kreta was in de tweede wereldoorlog hard gevochten.

In de lage landen bij de zee had hij zich wel prettig gevonden. De Belgen lagen hem wel en als je Hollanders beter leerde kennen, bleken het vaak vriendelijke mensen te zijn.

De Scandinavische landen had hij maar kort bezocht. Vooral in de winter was het daar voor hem veel te koud.

De langste tijd in het buitenland had hij in Rotterdam doorgebracht. Daar had hij een aantal keer in een winterseizoen gewerkt in de keuken van een Grieks restaurant in het hartje van de stad. Rotterdam had hij niet zo mooi gevonden, zoals andere Nederlandse steden als Amsterdam en Delft, maar toch had de stad iets dat hem had aangetrokken.

Misschien was het de gemoedelijkheid van de bewoners of de vele nationaliteiten. Hij wist het niet, maar hij was er iedere keer weer naar teruggegaan. Hij sprak zelfs de Nederlandse taal best aardig. Dit was hem in zijn restaurant goed van pas gekomen; er kwamen steeds meer Nederlanders en Belgen naar de Paros en hij had nu ook twee keer mensen uit Zuid-Afrika ontmoet die bijna dezelfde taal bleken te spreken.

Toch zou hij nooit zijn geliefde eiland in willen ruilen voor welke plek ter wereld ook.

Zijn geboorte-eiland Santorini was hem ook zeer lief; ruig en van adembenemende schoonheid, maar Paros was groener en lieflijker en het eiland van zijn grote liefde.

In November schilderde Costas het houtwerk van het restaurant en zijn huis, zoals altijd weer helderblauw.

Vanouds her schilderden zeelui alleen hun kozijnen blauw en landwerkers hun kozijnen groen of bruin, maar Costas hield van deze kleur. Als het voorjaar kwam zou hij de muren weer wit kalken.

Maar Costas wist niet zeker of hij er in dit voorjaar zou zijn; in zijn hoofd ontwikkelde zich een bijna duivels plan. Hij zou een offer moeten brengen om zijn mannelijkheid te bewijzen en zijn vrouw zou hem begrijpen, want het zou haar gelukkig maken.

Maastricht, september 1987.

Monica schonk zichzelf nog maar eens een glas wijn in. De fles was bijna leeg.

Ze wist niet of Peter nog terug zou komen na deze ruzie van vanavond. Natuurlijk had hij ook te veel gedronken, maar ze wilde nu weten wanneer zij de driehonderd gulden van hem terugkreeg. Ze had hem verweten dat hij lui was, hij moest maar een baantje gaan zoeken. Zij had dat toch ook gedaan. Ze moest wel want met het geld dat haar ouders haar iedere maand keurig stortten kwam ze nooit rond. Ze gaf veel te veel geld uit aan dingen die haar ouders nooit goed zouden keuren.

Vaak ging ze uit eten en op de vele feesten, die zij bezocht dronk ze graag en veel. Maar dat deed bijna iedereen. Haar ouders moesten eens weten hoe het er hieraan toeging. Veel van de studenten rookten stickies. Zelf durfde ze niet eens thuis te vertellen dat ze rookte. Het brave meisje, dat haar ouders dachten dat ze was, was ze al lang niet meer. Ze woonde nu bijna drie maanden met Peter samen, maar dat mochten haar ouders nooit te weten komen.

Het appartement dat ze voor haar gekocht hadden, was voor drie meisjes, daar hoorde zeker geen jongen bij te wonen. Als ze een keer een weekend niet naar huis kwam, moest ze verantwoording afleggen voor wat ze ging doen. Thuis was een andere wereld, een wereld waarin ze de rol speelde die van haar verwacht werd.

De verhalen aan horen van haar moeder, die altijd klaagde over haar vader.

Haar vader, die veel te hard werkte en bijna nooit thuis was.

Haar jongere zusje leek precies te beantwoorden aan het beeld dat haar moeder van een nette dochter had.

Vaak moesten ze samen mee naar een receptie of een andere officiële gelegenheid.

Als ze terug was in Maastricht, trok ze andere kleding aan, rookte altijd eerst een paar sigaretten en trok een fles wijn open. Dan leidde ze weer haar eigen vrije leven, volgde colleges als het haar uitkwam en genoot van de stad met haar veel cafés en bars.

Ze ging nooit naar bed voor half vier 's morgens en zag wel hoe laat ze wakker werd.

Soms moest ze werken voor het uitzendbureau waarbij ze stond ingeschreven, maar dat was nooit voor een uur 's middags.

Nu was het twee uur. Waar zou Peter naar toe zijn? Naar de Change? Daar zou Katja hem wel weer met open armen ontvangen. Hij moest vooral zijn gang maar gaan.

Ze liep naar de ijskast en haalde er een fles whisky uit. De wijn smaakte haar niet meer. Vervolgens pakte ze een limonadeglas en schonk hem half vol. Ze dronk hem in een slok leeg. Wat baalde ze van die hele toestand. Het leek in het begin zo mooi met Peter, maar sinds hij aan het experimenteren was geslagen met die stomme pillen was er constant ruzie tussen hen tweeën. Ze schonk nog een keer in. "Morgen zien we wel weer." zei ze hardop.